

V I Lenin

Arbetarpartiet och bönderna

Fyrtio år har förflutit sedan bönderna befriades. Det är fullt naturligt, att vårt samhälle med särskild entusiasm firar den 19 februari, den dag då det gamla, feodala Ryssland föll och en epok inleddes, som lovade folket frihet och välstånd. Men man får inte glömma, att i de skrytsamma festtalen ryms vid sidan av ett uppriktigt hat till livegenskapen och alla dess yttringar även mycket hyckleri. Alltigenom hycklande och lögnaktig är den värdering av den ”stora” reformen såsom att ”bönderna och jorden frigjordes *med hjälp av statens friköp*”, som blivit den gängse hos oss. Men i själva verket var detta böndernas frigörelse *från* jorden, emedan väldiga avstyckningar gjordes från de skifteslotter, som bönderna under århundraden innehaft, och hundratusentals bönder blev helt utan jord, placerades på fjärdedelslotten eller tiggarlotten. I själva verket blev bönderna dubbelt utplundrade: inte nog med att jord avstyckades hos dem, de blev dessutom tvungna att betala ”friköpet” av den jord, som kvarlämnades hos dem och som alltid innehafts av dem, varvid jordens friköpspris sattes avsevärt högre än dess faktiska pris. Godsägarna själva erkände tio år efter befrielsen inför regeringsämbetsmän, som undersökte läget inom jordbruket, att bönderna tvingats betala inte endast för sin jord, utan även för sin frihet. Fastän man tog betalt för deras personliga frigörelse, gjordes bönderna likväl inte till fria människor: de förblev under tjugo år temporärt förpliktade, de förblev – och är det ännu – ett lägre stånd, som piskas med spö, betalar speciella skatter och inte har rätt att fritt utträda ur det halvfeodala byalaget, fritt förfoga över sin jord och fritt bosätta sig var som helst inom landet. Vår bondereform vittnar inte om regeringens storsinhet utan är tvärtom ett av de största historiska exemplen på i vilken grad den autokratiska regeringen smutsar ner allt den rör vid. Som en följd av nederlaget i kriget, förskräckliga finansiella svårigheter och böndernas hotande missnöje blev regeringen direkt *nödgad* att befria dem. Tsaren själv erkände, att man måste befria dem ovanifrån, innan de började befria sig underifrån. Men då regeringen grep sig an med frigörelsen, gjorde den även allt möjligt och omöjligt för att tillfredsställa de ”förfördelade” feodalherrarnas girighet; regeringen drog sig inte ens för en sådan skändlighet, som att ställa åsido de personer, som skulle genomföra reformen, trots att dessa personer hade utvalts bland adelsmännen själva! Det första uppståndet förlikningsmän upplöstes och ersattes av folk, som inte kunde vägra feodalherrarna att lura bönderna också vid själva jordfördelningen. Den stora reformen kunde inte verkställas utan hjälp av militära bestraffningsåtgärder och arkebusering av bönder, som vägrade motta stadbreven. Det är inte förvånansvärt att den tidens bästa människor, belagda med censurens munkorg, mötte denna stora reform med den tvungna tystnadens förbannelser ...

”Befriad” från dagsverksskyldigheten gick bonden ut ur reformmännens händer så slagen, utplundrad, förnedrad och bunden vid sin jordlott, att det inte återstod något annat för honom än att göra dagsverken ”frivilligt”. Bonden började bruka sin förre herres jord genom att av denne ”arrendera” de jordlotter som avstyckats från honom själv, varvid han redan vintertid lejde ut sig till arbete på sommaren i gengäld för den spannmål han lånat åt sin svältande familj. Det ”fria arbetet”, som bonden borde ”prisa Gud” för enligt det av en jesuitisk präst utarbetade manifestet, blev rätt och slätt till arbetstjänst och skuldsättning.

Till detta godsägarförtryck, som upprätthölls genom storsinheten hos de ämbetsmän, som utarbetat och genomfört reformen, kom dessutom kapitalets förtryck. Penningväldet, som även tryckt ned t ex de franska bönderna, vilka frigjorts från godsägarnas välde, inte genom en ynkelig, halvhjärtad reform, utan genom en mäktig folkrevolution – detta penningväldet störtade sig med hela sin tyngd över vår till hälften livegne bonde. Pengar måste anskaffas till varje pris: för att betala skatterna som ökats genom välgörenhetsreformen, för att arrendera jord, för att inköpa de usla fabrikstillverkade produkter, som började tränga undan böndernas

hemmagjorda produkter, och för att inköpa säd osv. Penningväldet tryckte inte bara ned bönderna utan splittrade dem också: den väldiga massan utarmades oavbrutet och förvandlades till proletärer, medan det ur minoriteten uppstod små grupper av fåtaliga men sega kulaker och burgna bönder, vilka klädde åt sig böndernas gård och grund och bildade kärnan i den upp-spirande bourgeoisin på landsbygden. Hela fyrtioårsperioden efter reformen har utgjort en enda oavbruten process av detta avskaffande av bönder, en process av ett långsamt, kvalfullt utdöende. Bonden trycktes ned till en tiggares levnadsnivå: han levde samman med boskapen, gick klädd i trasor, livnärde sig av molla; bonden flydde från sin jordlott, om han blott funnit en plats dit han kunde fly, han till och med *friköpte sig* från sin jordlott och betalade den som gick med på att ta hand om den, en jordlott som krävde mer avgifter än den gav inkomster. Bönderna led av kronisk svält och dog i tiotusentals av hunger och epidemier under missväxtåren, som återkom allt oftare.

Sådana är förhållandena på vår landsbygd även idag. Man frågar sig: var står utvägen att finna och hur skall böndernas lott kunna förbättras? Från kapitalets ok kan småbönderna befria sig endast genom att ansluta sig till arbetarrörelsen, genom att bistå den i dess kamp för att upprätta det socialistiska systemet, för att förvandla jorden, liksom övriga produktionsmedel (fabriker, maskiner osv), till samhällelig egendom. Att försöka rädda bönderna genom att skydda småhushållningen och småegendomen mot kapitalismens anstormning vore att till ingen nytta fördröja den sociala utvecklingen, att bedra bönderna med illusionen om möjligheten av välstånd för dem även under kapitalismen, att splittra de arbetande klasserna och att skapa en privilegierad ställning för minoriteten på majoritetens bekostnad.

Det är orsaken till att socialdemokraterna alltid kommer att kämpa mot sådana meningslösa och skadliga institutioner som förbudet mot att avyttra bondejordlotterna, den kollektiva ansvarigheten, förbudet för bönderna att fritt utträda ur byalagen och att fritt ta in personer i dem, oberoende av vilket stånd de tillhör! Men vår bonde lider, som vi sett, inte enbart och inte så mycket under kapitalets ok som under godsägarens ok och under livegenskapens kvarlevor. En skoningslös kamp mot dessa bojar, som försämrar böndernas ställning i omätlig grad och binder dem till händer och fötter, är inte endast möjlig, utan även nödvändig till gagn för landets hela sociala utveckling, ty bondens hopplösa fattigdom, okunnighet, rättslöshet och förnedring sätter en prägel av asiatism på vårt fosterlands alla förhållanden. Socialdemokraterna skulle inte fylla sin plikt om de inte alltid och med alla medel stödde denna kamp. Detta stöd bör, kort sagt, komma till uttryck i att *klasskampen förs ut på landsbygden*.

Vi har sett att det i den nutida ryska byn förekommer två slag av klassmotsättningar sida vid sida: för det första mellan jordbruksarbetarna och jordbruksföretagarna och för det andra mellan hela bondebefolkningen och hela godsägarklassen. Den första motsättningen utvecklas och växer, den andra försvagas gradvis. Den första tillhör helt framtiden, den andra tillhör redan i betydande grad det förgångna. Men det oaktat har just den senare motsättningen den väsentligaste och största praktiska betydelsen för de nutida ryska socialdemokraterna. Att vi måste utnyttja alla tillfällen som erbjuds oss för att utveckla klassmedvetandet bland jordbrukets lönarbetare, att vi för den skull måste ägna uppmärksamhet åt stadsarbetares utflyttning på landsbygden (t ex maskinister som arbetar vid ångdrivna tröskmaskiner o d), åt jordbruksarbetarnas städselmarknad – allt detta är en självklarhet, ett axiom för varje socialdemokrat.

Men våra jordbruksarbetare är ännu allt för starkt bundna vid bönderna, de nedtrycks ännu för mycket av böndernas allmänna elände och därför kan jordbruksarbetarnas rörelse varken nu eller i den närmaste framtiden få någon allmänt nationell betydelse. Tvärtom har frågan om att sopa bort livegenskapens kvarlevor, om att ur hela det ryska statssystemet rensa ut andan av ståndens icke likaberättigade ställning och förnedringen av tiotals miljoner ”vanliga

människor”, redan nu en allmänt nationell betydelse och kan inte förbigås av ett parti, som gör anspråk på rollen som frihetens främste förkämpe.

Böndernas nöd erkänns nu (i mer eller mindre allmän form) av praktiskt taget alla, frasen om ”bristerna” i 1861 års reform och om nödvändigheten av statlig hjälp har blivit en gängse sanning. Det är vår plikt att påvisa, att denna nöd just är en följd av att bönderna förtrycks som klass, att regeringen är en sann beskyddare av de förtryckande klasserna och att de, som uppriktigt och på allvar vill i grund förbättra böndernas läge, inte måste sträva efter att få hjälp från regeringen utan efter att avskudda dess ok, att erövra politisk frihet. Man talar om hur omåttligt höga friköpsavgifterna är och om hur välgörande det skulle verka, om regeringen vidtog en åtgärd för att sänka dem och förlänga betalningsfristerna. Vi svarar på detta, att alla dessa friköpsavgifter inte är någonting annat än en i lagliga former och ämbetsmannafraaser maskerad utplundring av bönderna från godsägarnas och regeringens sida, ingenting annat än en tribut åt feodalherrarna för att de befriat sina slavar. Vi kommer att ställa kravet att friköpsavgifterna och pålagorna omedelbart och helt upphävs, kravet på att folket återfår de hundratals miljoner, som tsarregeringen under årens lopp drivit in för att tillfredsställa slavägarnas aptit. Man talar om att bönderna har för lite jord, om nödvändigheten av statlig hjälp för att utöka böndernas jordinnehav. Vi svarar på detta, att det just är *på grund av* statens hjälp – en hjälp till godsägarna givetvis – som bönderna i en sådan massa fall berövats den jord de allra bäst behövt. Vi kommer att ställa kravet på att bönderna återfår de avsöndrade jordlotterna, vilka gör att tvångs- och slavarbetet, dagsverksskyldigheten, dvs i praktiken samma gamla livegna arbete, fortfarande lever kvar. Vi kommer att ställa kravet på att det bildas bonde-kommittéer för att rätta till de skriande orättvisor, som de av tsarväldet tillsatta adelskommittéerna påbördat de frigivna slavar. Vi kommer att kräva att det upprättas domstolar, som får rätt att skriva ned den omåttligt höga jordbetalning, som godsägarna pressar ut på grund av böndernas utsiktslösa läge, domstolar inför vilka bönderna kan föra talan för ocker mot dem som drar nytta av någon annans yttersta nöd för att sluta förslavande avtal. Vi kommer att utnyttja varje tillfälle för att förklara för bönderna, att folk som talar till dem om den nutida statens beskydd eller bistånd är antingen dumbommar eller charlataner och deras värsta fiender, att bönderna framför allt behöver befrias från ämbetsmannaväldets godtycke och förtryck, framför allt behöver uppnå ett erkännande av sitt fullständiga och ovillkorliga likaberättigande i alla avseenden med alla andra stånd, full rörelse- och flyttningsrätt, frihet att förfoga över sin jord, frihet att besluta i byalagets alla angelägenheter och att förfoga över dess inkomster. De mest vardagliga fakta ur varje rysk bys liv kan alltid ge tusentals anledningar till agitation för ovannämnda krav. Denna agitation måste utgå från böndernas lokala, konkreta och mest trängande behov men får inte stanna enbart vid dessa behov utan måste ständigt vidga böndernas synkrets, ständigt utveckla deras politiska medvetenhet, påvisa den särskilda plats i staten, som godsägarna och bönderna intar, och påvisa att det enda sättet att befria landsbygden från det ok av godtycke och förtryck, som vilar över den, är att sammankalla representanter för folket och störta ämbetsmännens envælde. Det är absurt och orimligt att påstå att detta krav på politisk frihet inte kan förstås av arbetarna: inte bara arbetarna som upplevt årtal av direkt kamp mot fabriksägarna och polisen och ständigt ser hur de bästa i deras led godtyckligt arresteras och förföljs, inte bara dessa av socialismen redan påverkade arbetare, utan också varje förnuftig bonde, som åtminstone något tänker över vad som sker runt omkring honom, kommer att kunna begripa och fatta vad arbetarna kämpar för, anamma idén om en Zemskij sobor, som befriar hela landet från de förhatliga ämbetsmännens allmakt. En agitation på basen av böndernas omedelbara och mest trängande behov kan fylla sin uppgift – att införa klasskampen på landsbygden – först då den förstår att koppla bestämda politiska krav till varje avslöjande av något ”ekonomiskt” ont.

Men nu frågas det om det socialdemokratiska arbetarpartiet kan ta in sådana krav som de ovannämnda i sitt program. Kan det åta sig agitation bland bönderna? För inte det till att vi splittrar upp och drar bort våra revolutionära krafter, som även dessförutan är så fåtaliga, från den viktigaste och enda tillförlitliga rörelselinjen?

Sådana invändningar beror på ett missförstånd. Vi måste absolut i vårt program införa krav på att vår landsbygd skall befrias från slaveriets alla kvarlevor, krav som är ägnade att väcka den bästa delen av bönderna om inte till självständig politisk kamp, så dock till medvetet stöd åt arbetarklassens befrielsekamp. Vi skulle begå ett fel, om vi började försvara åtgärder, som kan bromsa den sociala utvecklingen eller på konstlat vis skydda småbönderna mot kapitalismens tillväxt, mot storproduktionens utveckling, men ett ännu ödesdigrare fel skulle vi begå, om vi inte förmådde använda arbetarrörelsen för att bland bönderna sprida de demokratiska krav, som reformen av den 19 februari 1861 inte uppfyllde på grund av att godsägarna och ämbetsmännen förvrängde den. Det är nödvändigt för vårt parti att ta in sådana krav i vårt program, om det vill leda hela folket i kampen mot självhärskardömet.* Men upptagande av sådana krav innebär inte alls, att vi skall börja dra aktiva revolutionära krafter från städerna till landsbygden. Det kan inte ens bli tal om någonting sådant. Det kan inte råda något tvivel om att partiets alla stridsdugliga krafter måste koncentreras till städerna och fabrikscentra, att endast industriproletariatet är i stånd att föra en oåterkallelig och massbetonad kamp mot självhärskardömet, att endast detta proletariat kan använda sådana kampmetoder som inordnandet av offentliga demonstrationer eller utgivandet av en regelbundet utkommande och välspredd politisk *folk*-tidning. Vi måste ta in böndernas krav i vårt program, inte för att dra övertygade socialdemokrater från städerna till landsbygden, inte för att fjättra dem vid landsbygden – nej, inte för den skull, utan för att ge ledning åt verksamheten av de krafter, som *inte kan* finna utlopp annorstädes än på landsbygden, och för att för demokratins och den politiska frihetskampens sak utnyttja de förbindelser med landsbygden, som ett betydande antal socialdemokratin tillgivna intellektuella och arbetare har i kraft av omständigheterna, och som med nödvändighet breddas och växer jämsides med rörelsens tillväxt. Vi har för länge sedan passerat det stadium, då vi var en liten avdelning frivilliga, då de socialdemokratiska krafternas hela reserv inskränkte sig till ungdomscirklar, som utan undantag ”gick till arbetarna”. Vår rörelse förfogar nu över en hel armé, en armé av arbetare, engagerade i kampen för socialism och frihet; en armé av intellektuella, som deltagit och som deltar i rörelsen och redan nu är spridda över hela Ryssland; en armé av sympatisörer, som med tro och hopp riktar sina blickar på arbetarrörelsen och är redo att göra den tusentals tjänster. Och vi står inför en stor uppgift: att organisera alla dessa arméer, att organisera dem så, att vi blir i stånd att inte endast organisera snabbt övergående utbrott, att inte endast tillfoga fienden tillfälliga, sporadiska (och därför inte farliga) slag, utan så, att vi kan förfölja fienden med en oavbruten, hårdnackad och uthållig kamp över hela linjen, ansätta självhärskardömets regering överallt där den sår förtryck och skördar hat. Men är det möjligt att nå detta mål, utan att så klasskampens och det politiska medvetandets frön bland böndernas mångmiljonmassor? Man skall inte komma och säga, att en sådan sådd är omöjlig: den är inte bara möjlig, utan den pågår redan, den pågår på tusentals sätt, som undandrar sig vår uppmärksamhet och vår påverkan. Den kommer att försiggå mycket snabbare och på bredare bas, då vi förmår ge parollen för en sådan påverkan, då vi vecklar ut fanan för den ryska bondebefolkningens befrielse från den skändliga livegenskapens alla kvarlevor. Folk från landsbygden som kommer till städerna följer redan nu med nyfikenhet och intresse arbetarnas för dem obegripliga kamp och här budskap om den till de avlägsnaste platser. Vi kan och måste

* Ett utkast till socialdemokratiskt program, som upptar ovannämnda krav, har redan utarbetats av oss. Sedan detta utkast diskuterats och omarbetats under medverkan av gruppen Arbetets frigörelse, hoppas vi kunna publicera det i ett av de närmaste numren som utkast till program för vårt parti.

eftersträva att denna de utomstående åskådarnas nyfikenhet ändras till en om inte fullständig förståelse, så dock ett vagt medvetande om att arbetarna kämpar för hela folkets intressen, och att denna nyfikenhet får vika för en allt större och större sympati för arbetarnas kamp. Och då kommer den dag, när det revolutionära arbetarpartiet segrar över polisregeringen, att nalkas med en för oss själva oväntad och oanad hastighet.

Skrevet efter den 19 februari (4 mars) 1901

Publicerat i april 1901 i nr 3 av tidningen *Iskra*

V 1 Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 4, s 429-437